

PAWEŁ BORECKI

 <http://orcid.org/0000-0002-1921-8291>

Uniwersytet Warszawski

ROBERT JASTRZĘBSKI

 <http://orcid.org/0000-0002-7265-0614>

Uniwersytet Warszawski

Profesorowi Michałowi Pietrzakowi (1929–2021) in memoriam

Michał Pietrzak urodził się 15 lipca 1929 r. w Gąbinie, w powiecie Gostynin. Był jednym z ośmiorga dzieci Franciszka Pietrzaka i Czesławy z domu Menes. Oboje rodzice zmarli w czasie II wojny światowej. Ojciec – obrońca sądowy w Gąbinie – zginął w obozie koncentracyjnym w Dachau.

Naukę szkolną Michał Pietrzak rozpoczął w Gąbinie i kontynuował w czasie okupacji niemieckiej na tajnych kompletach w Rybnie. W 1948 r., po zakończeniu nauki w Liceum Ogólnokształcącym im. Księcia Józefa Poniatowskiego w Warszawie, uzyskał świadectwo dojrzałości. W tym samym roku wstąpił na studia na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, które ukończył w 1952 r., uzyskując tytuł magistra prawa. W tymże roku zawarł związek małżeński z Barbarą z domu Górską, z którego urodził się syn – Krzysztof.

1 października 1952 r. Michał Pietrzak został zatrudniony na stanowisku asystenta w Zakładzie Historii Państwa i Prawa Polskiego Wydziału Prawa i Administracji UW. 12 stycznia 1961 r. uchwałą Rady tegoż Wydziału został Mu nadany stopień doktora nauk prawnych na podstawie napisanej pod kierunkiem prof. Juliusza Bardacha pracy doktorskiej zatytułowanej *Wolność prasy w Polsce 1918–1939*. Rozprawa ukazała się drukiem w 1963 r., a rok później jej Autor otrzymał za nią I nagrodę redakcji *Państwa i Prawa* za pracę doktorską oraz nagrodę Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego III stopnia. 1 lutego 1962 r. Michał Pietrzak objął stanowisko adiunkta na Wydziale Prawa i Administracji UW.

24 czerwca 1968 r. na podstawie ogólnego dorobku naukowego i przedłożonej rozprawy habilitacyjnej pt. *Rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919–1926* uzyskał stopień naukowy docenta nauk prawnych w zakresie historii ustroju i prawa polskiego, nadany uchwałą Rady Wydziału Prawa i Administracji UW. 15 lipca 1968 r. dr hab.

Michał Pietrzak został powołany na stanowisko docenta na tymże Wydziale. Rok później dysertacja ukazała się drukiem, a jej Autor otrzymał III nagrodę w konkursie za pracę w dziedzinie najnowszej historii Polski czasopisma *Polityka* i nagrodę Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego. W 1969 r. został powołany na kierownika Zespołu Prawa Wyznaniowego w ramach Instytutu Nauk o Państwie i Prawie, które to stanowisko pełnił w latach 1969–1972.

W 1976 r. wraz z Juliuszem Bardachem i Bogusławem Leśnodorskim opublikował pierwsze wydanie klasycznego już dziś podręcznika *Historia ustroju i prawa polskiego*, który doczekał się dziewiętnastu wydań. W 1978 r. ukazała się pierwsza edycja podręcznika akademickiego *Prawo wyznaniowe* Jego autorstwa, uaktualniana aż do 2013 r. W uznaniu dotychczasowego dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego na mocy uchwały Rady Państwa z 12 kwietnia 1979 r. uzyskał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego nauk prawnych. Na Wydziale Prawa i Administracji UW powierzono Mu wiele znaczących funkcji. W latach 1978–1981 był prodziekanem, zaś w latach 1987–1993 pełnił funkcję dyrektora Instytutu Historii Prawa. W latach 1995–2008 był przewodniczącym Komisji Rewizyjnej Fundacji Uniwersytetu Warszawskiego dla budowy Biblioteki Uniwersyteckiej.

W latach 1980–1983 Michał Pietrzak uczestniczył, jako członek podkomisji prawniczej Komisji Wspólnej Przedstawicieli Rządu i Episkopatu Polski, w przygotowaniu projektu ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w PRL. W 1981 r. brał udział w pracach nad ustawą ograniczającą cenzurę i poddającą ją kontroli Naczelnego Sądu Administracyjnego. W latach 1987–1989, jako ekspert Polskiej Rady Ekumenicznej, uczestniczył w przygotowaniu projektu ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania – napisał jej wyjściowy projekt. Jednocześnie, poza badaniami nad historią państwa i prawa polskiego, podejmował zagadnienia z zakresu prawa konstytucyjnego.

Po przełomie politycznym 1989 r. Michał Pietrzak był wielokrotnie ekspertem komisji parlamentarnych, w szczególności podejmujących zagadnienia szkolnictwa wyższego, stopni naukowych, zniesienia kontroli publikacji i widowisk, konkordatu i spraw wyznaniowych, w tym statusu nierzymskokatolickich kościołów i innych związków wyznaniowych. W 1993 r. wraz z Andrzejem Ajnenkiele, Andrzejem Rzeplińskim, Władysławem Teofilem Kuleszą oraz Lechem Falandyszem przygotował projekt Konstytucji sygnowany przez Prezydenta RP Lecha Wałęsę. W związku z tym do 1995 r. był przedstawicielem ówczesnej głowy państwa w Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego, przygotowującej Konstytucję RP z 2 kwietnia 1997 r. Później pełnił tam funkcję eksperta.

12 grudnia 1989 r. Michał Pietrzak uzyskał nadany przez Prezydenta tytuł naukowy profesora zwyczajnego nauk prawnych. 1 stycznia 1990 r. powierzono Mu na Wydziale Prawa i Administracji UW stanowisko profesora zwyczajnego. W latach 1992–2008 był profesorem Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie, w której prowadził zajęcia z prawa wyznaniowego i pełnił w latach 1994–2008 funkcję kierownika Studium Doktoranckiego.

Pracę na Wydziale Prawa i Administracji UW Profesor zakończył w 2017 r. z własnej inicjatywy, przechodząc definitywnie na zasłużoną emeryturę. W sumie na Uniwersytecie Warszawskim przepracował ponad 65 lat. Przeszedł wszystkie szczeble kariery naukowej, od pomocnika asystenta do profesora tytularnego. Wśród swoich

mistrzów naukowych wymieniał przede wszystkim profesorów Jakuba Sawickiego, Henryka Świątkowskiego oraz Juliusza Bardacha.

Profesor Michał Pietrzak był promotorem dwudziestu pięciu prac doktorskich oraz występował około czterdziestu razy jako recenzent w przewodach doktorskich, habilitacyjnych i w przedmiocie nadania tytułu naukowego profesora. Zasiadał w kolegium redakcyjnym *Czasopisma Prawno-Historycznego* i radzie naukowej *Przeglądu Prawa Wyznaniowego*.

W latach 1952–1980 był członkiem Związku Nauczycielstwa Polskiego, zaś w latach 1980–1991 należał do NSZZ „Solidarność”. Był również członkiem zwyczajnym Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. W 2008 r. zainicjował, wraz z ks. prof. Henrykiem Misztalem, powołanie Polskiego Towarzystwa Prawa Wyznaniowego i był członkiem jego Rady Programowej.

Profesor Michał Pietrzak był doceniany za życia. W związku z tym został odznaczony m.in. Złotym Krzyżem Zasługi (1970), Złotą Odznaką ZNP (1972), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1980), Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (1998), Medalem Pamiątkowym „Pro Masovia” (2009), Orderem Świętej Marii Magdaleny II stopnia Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego (2009), Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski (2011), Medalem za Zasługi dla Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie (2018).

Wymienione wyżej osiągnięcia naukowe i działalność na forum publicznym stanowią zaledwie skromny zarys działalności Profesora Michała Pietrzaka. Wystarczy stwierdzić, że był znawcą ustroju i prawa polskiego, zwłaszcza XX w., polskiego parlamentaryzmu oraz prawa wyznaniowego. Profesor Michał Pietrzak pozostanie w pamięci swych uczniów jako wybitny naukowiec oraz dydaktyk. Warto jednak zaznaczyć, że był skromny i życzliwy, w szczególności wobec adeptów nauki prawa. Zapamiętamy Go jako osobę zawsze uśmiechniętą i podchodzącą z dużym dystansem do otaczającej rzeczywistości. Jego uczniowie zwracali się do Niego „Panie Profesorze”, co obecnie należy już do rzadkości ze względu na źle pojętą fraternizację stosunków międzyludzkich, w tym uniwersyteckich. Profesor Michał Pietrzak zaś zwracał się do aplikantów nauki „Panie Kolego”, co już świadczyło o pewnej zażyłości naukowej. Dlatego nie małym zaszczytem dla Jego uczniów, w tym dla piszących te słowa, jest stwierdzenie, że „byliśmy uczniami Pana Profesora Michała Pietrzaka”.

Profesor Michał Pietrzak zmarł w Warszawie 18 sierpnia 2021 r. w wieku 92 lat. Jego doczesne szczątki spoczęły na Cmentarzu Komunalnym Północnym w Warszawie (kwatery S-IV-1, rząd 1, grób 22).